

Göteborgs Stad
Stadsbyggnadskontoret

SELMA LAGERLÖFS TORG

kvalitetsprogram för den yttre miljön för område vid Selma Lagerlöfs Torg inom stadsdelen Backa i Göteborg

UTSTÄLLNINGSHANDLING 2014.06.10

BOSTÄDER

KVARTER
UTEPLATS

GÅNG
CYKEL
ANGÖRING

PARK

HÄNG

STREET BASKET

GÅNG
CYKEL
ANGÖRING

CAFÉ

IDROTTSALL

BOSTÄDER

Medverkande

Kvalitetsprogrammet har utarbetats av Efem arkitektkontor AB och 02 Landskap arkitektkontor AB på uppdrag av och i samarbete med Stadsbyggnadskontoret. Trafikkontoret, Fastighetskontoret och Park och Naturförvaltningen har medverkat liksom byggherrarnas arkitekter Erséus arkitekter AB och Landskapsgruppen AB.

Stadsbyggnadskontoret:	Carolina Grabowska, tel: 031 368 18 11
Trafikkontoret:	Annelie Svanberg, tel: 031 368 26 87
Fastighetskontoret:	Christian Schiötz, tel: 031 368 10 60
Park- och naturförvaltningen:	Ylva Offerman, tel: 031 365 58 51
Efem arkitektkontor AB:	Helena Westholm, tel: 031 743 80 31
02landskap arkitektkontor AB:	Sabina Richter, tel: 031 711 14 81

Där inget annat anges är bildmaterialet framtaget av 02landskap arkitektkontor AB. Vid eventuell användning av bildmaterial i annat sammanhang ska bildkälla alltid uppges.

INNEHÅLL

Innehåll	3	Växtlighet i området	32
Introduktion	4	Växtlighet i gatumiljön	32
Syfte	4	Dagvatten	32
Bakgrund	4	Odling	32
Stadsbyggnadside	5	Bebyggelse	33
Övergripande mål för de offentliga rummen i planförslaget	5	Klimatsmarta byggnader	33
Områdets struktur	8	Karaktär - utformning	34
Sammanhang - rörelse	8	Relation hus-gata	34
Gatunät - rörelse	9	Idrottshuset	36
Platser, parker & stråk	10	Centrumkvarteret	37
Funktioner	11	Kvarter Q	38
Offentliga rum - offentligt liv	12		
Litteraturgatan	14		
Backadalen	16		
Torg/Gränder	20		
Torgstråket	22		
Entréplatsen/Hållplatsen	26		
Parkstråket	28		

INTRODUKTION

Syfte

Detta kvalitetsprogram är en bilaga till detaljplanen för området vid Selma Lagerlöfs Torg. Detaljplanen medger stora förändringar för torget som är beläget på Hisingen i Göteborg. Delar av den befintliga bebyggelsen kan rivas och nya bostäder, butiker, offentlig service, parkeringsplatser med mera kan byggas. Gator, hållplatser och torg liksom parkmiljön kan utvecklas och förstärkas. Avsikten är att stärka handel och service på torget och skapa en god boendemiljö med levande offentliga rum som lockar till möten och vistelse. Stadsdelen ska vara attraktiv, trygg och hållbar. Detaljplanen följer översiktsplanens mål att bygga ut Göteborg i lägen med god infrastruktur och kollektivtrafik.

Syftet med kvalitetsprogrammet är att förtydliga detaljplanens avsikter och hålla den höga ambition levande, som formulerats genom hela processen, från programarbete (2009) över parallella uppdrag (2011) till detaljplanearbete (2013).

Kvalitetsprogrammet är angeläget då många olika exploatörer och förvaltningar ska samverka i strävanden att skapa en bra miljö. Den tillgängliga ytan kommer att vara såväl privatägd

bild: 02landskap

vision för framtida torgstråk vid Selma Lagerlöfs torg

kvartersmark som allmän platsmark och många olika funktioner ska samordnas. Ett dokument som beskriver vilka kvaliteter som eftersträvas är också viktigt med tanke på att utbyggnaden kommer att ske under lång tid och andra företag och personer kommer att genomföra projektet, än de som formulerat målen för Selma Lagerlöfs torg.

Kvalitetsprogrammet är inte bindande. Syftet är att med exempel visa på en kvalitetsnivå som kommunen vill se i ett framtida Selma Lagerlöfs torg. Tanken är att kommande projektörer ska vägledas av de principer som redovisas och bli inspirerade av referensbilder, men ha frihet i materialval och detaljutformning.

Bakgrund

Området Backa är ett representativt exempel på miljonprogramområde uppfört 1970. Här var tidigare jordbruksmark. Kombinationen av gles bebyggelse, öppen planform och trafikseparering är tidstypisk. Bebyggelsen har relativt sammanhållen skala. Den större delen av bebyggelsen är 3-4 våningars lamellhus. Husen är ofta grupperade kring halvöppna gårdar (en social enhet) och entréerna vänder sig in mot den gemensamma stora gården. Här finns områden med privat, halvprivat och offentlig karaktär. De offentliga rummen är storskaliga och generösa men de är svåra att befolka och upplevs otrygga och öde. Rummen saknar detaljering och variation.

Byggtekniken är ofta betongstomme med utfackningsväggar. Fasaderna är släta med undantag från balkonger och loftgångar. Tegel, betongelement med dansk sjösten, samt plåt förekommer som fasadmaterial. Entrépartierna är enkla men med tiden ofta utbytta. Taken är valmade, flacka sadeltak respektive platta med bred plåtsarg mot fasad. De valmade taken har traditionell avvattning med hänggrännor och stuprör. Helheten ger ett relativt välbevarat intryck. Här finns en upprepning, rationalitet

bild: 02landskap

vision för framtida gränd vid Selma Lagerlöfs torg

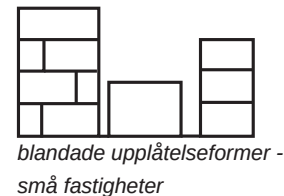
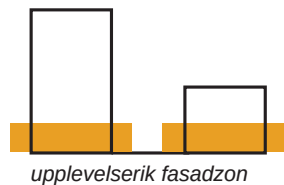
och enkelhet som kan hänföras till att man med statliga medel byggde en miljon lägenheter på tio år. Byggnaderna är energislukare och i behov av upprustning, om det inte redan skett. Det finns ett litet urval i lägenhetsutbudet och många lägenheter är inte tillgängliga för rörelsehindrade.

Selma Lagerlöfs torg är idag ett trivsamt handelsområde med butiker, skola, förskola, bibliotek, vårdcentral, kyrkans lokaler med mera. Här finns ett par torgytor att vistas på och en stor parkeringsyta, som sällan utnyttjas fullt ut. Bussförbindelser till centrala Göteborg är goda. Brister i dag är vikande handel, otrygghet, färre boende i varje lägenhet, liten variation i bostadsutbudet. Litteraturgatan och Backadalen utgör barriärer i området.

STADSBYGGGNADSIDÉ

- Öka attraktiviteten och förtäta stadsdelen på ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart sätt, särskilt utifrån barnperspektivet
- Utveckla Selma Lagerlöfs torg som handels- och mötesplats
- Komplettera utbudet av bostäder
- Utveckla Litteraturgatan och Backadalen till attraktiva stadsrum
- Förbättra och tydliggöra stråk och mötesplatser
- Öka den upplevda tryggheten i det offentliga rummet
- Prioritera gång- och cykeltrafiken

Övergripande mål för de offentliga rummen i planförslaget

upplevelserik fasadzon:

transparent entréplan, ökad detaljeringsgrad i entréplan, entré mot gata/ offentligt stråk/plats, uteplats, förträdgård, offentlig verksamhet, café/ restaurang, matbutik, butik

varierade offentliga rum:

flexibelt, hårdgjort, grönt, vatten, sol, skugga, sitta, fika, spana, vila, mötas, hänga, leka, spontanidrotta, motionera, torghandel, scenframträdande, variation i bebyggelsens skala och detaljering, samutnyttjande av rummen

grön karaktär:

gröna väggar, gröna tak, synligt dagvatten, träd, gröna ytskikt, förträdgårdar/ uteplatser, odling

blandade upplåtelseformer - små fastigheter:

offentliga verksamheter, hyresrätter, bostadrätter, radhus, flerbostadshus, flera fastighetsägare inom samma kvarter

sektion genom kvarteren öst-väst

bild: 02landskap

varierade offentliga rum

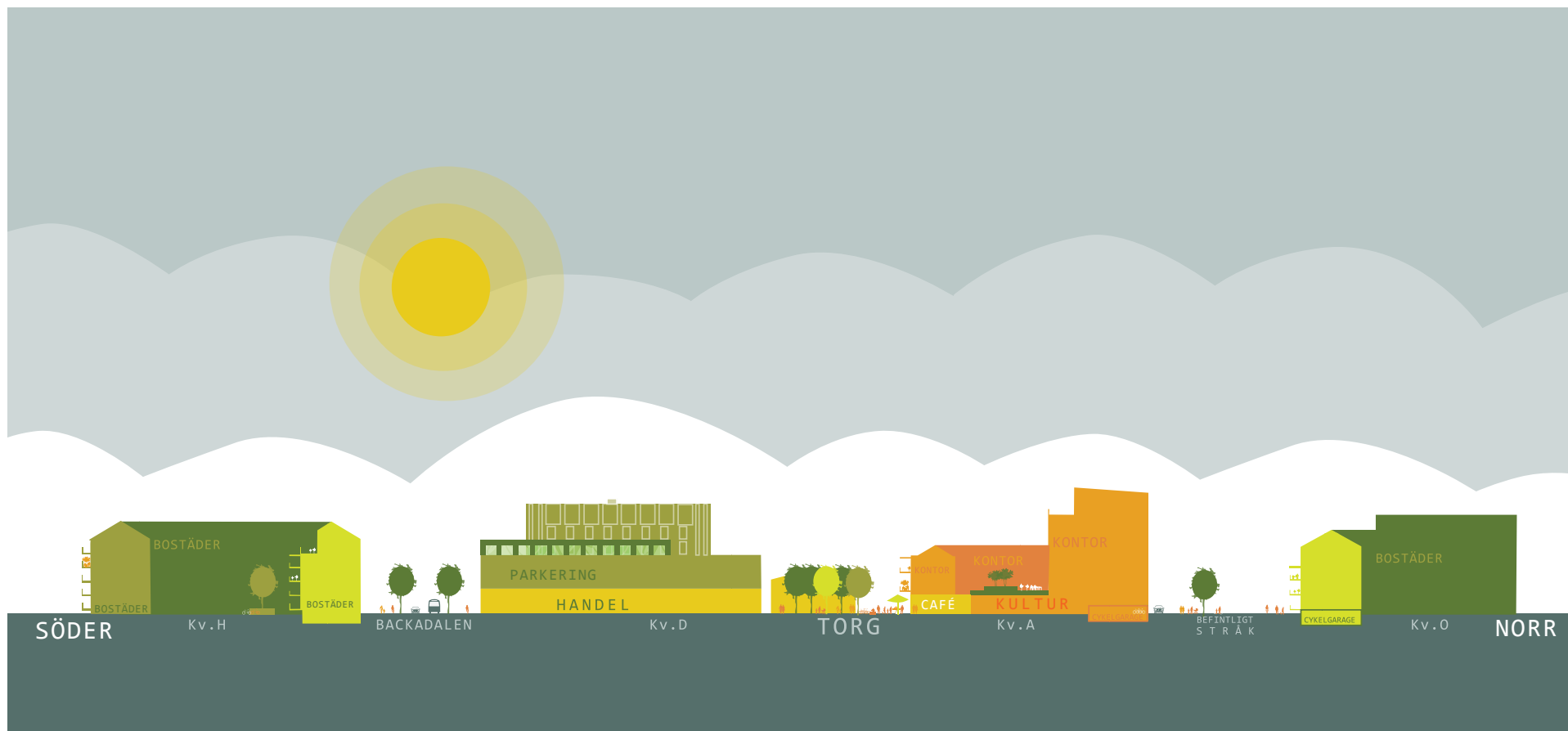
bild: 02landskap

upplevelserik fasadzon

bild: 02landskap

grön karaktär

sektion genom kvarteren söder-norr

- *nyckelplatser*
- *huvudstråk gående/cyklister*
- *bostäder*
- *verksamheter/verksamheter i bottenplan*
- *möjliga lägen för verksamheter
(i övrigt blandad bebyggelse i form av
bostäder, centrumverksamhet, vård m m)*

plan över planerade kvarter

OMRÅDETS STRUKTUR

Sammanhang - rörelse

Området är idag avskuret från sin omgivning genom Litteraturgatan och Backadalens storskaliga gaturum som i sin utformning prioriterar bilisten. Flera av områdets befintliga målpunkter såsom handel, offentlig verksamhet, rekreation, sport och lek ligger utanför planområdet. Trots den idag rådande trafiksepareringen som hänvisar fotgängare och cyklister till gångtunnlar och en gångbro utgör de stora vägarna en mental och fysisk barriär.

Förtätningen av Selma Lagerlöfs torg med bostäder, handel, verksamheter och attraktiva offentliga rum kommer att öka rörelsen inom området men även till och från området. Genom innehåll och utformning kan Selma Lagerlöfs torg även bli en ny destination som lockar inte bara de boende i området utan även besökande utifrån.

Den nya utformningen syftar till att stärka de befintliga stråken och de etablerade rörelserna till fots och med cykel. Genom att förtäta bebyggelsen och göra Litteraturgatan och Backadalen till stadsgator där gång- och cykeltrafikanter prioriteras kommer nya rörelsemönster att skapas. Till detta fogas en kedja av offentliga rum vilka stärker de etablerade rörelserna.

bild: 02landskap

rörelse i området

plan över Selma Lagerlöfs Torg i ett större sammanhang

Gatunät - rörelse

Det nya gatunätet utgår från huvudgatorna, Litteraturgatan och Backadalen, och utgör en mer småskalig struktur som delar in bebyggelsen i mindre kvarter. Den nya strukturen prioriterar fotgängare, cyklister och offentliga transporter. Bilen får en mer underordnad roll. En välfungerande kollektivtrafik minskar behovet av egen bil. Likaså kan eventuella bilpooler och cykelpooler bli viktiga komplement som gör att bilen inte får en så framträdande roll i stadsrummet. Parkeringen i området sker i huvudsak i två parkeringshus. Parkeringshusen är placerade direkt i anslutning till Backadalen så att onödig biltrafik minimeras i området. Upplevelserika, trygga och sammanhängande cykelbanor uppmuntrar till att använda cykeln som dagligt transportmedel.

Genom en hierarki i gatunätet skapas en tydlig och lättorienterad struktur:

- Två huvudgator som omformas till stadsgator.
- Ett antal gränder som utformas som gångfartsgator dvs all fordonstrafik sker på de gåendes villkor.
- Ett centralt torgstråk som utformas i huvudsak efter gågatas principer, all fordonstrafik sker på de gåendes villkor.
- Ett parkstråk som utformas i huvudsak efter gågatas principer, dvs ett bilfritt område.
- Gatornas utformning, dvs skala, grönska, väggar, möblering och belysning, mm blir i sin detaljeringsgrad vägledande för trafikanternas val av hastighet. Det berikar folklivet och ökar tryggheten i området.

Kollektivtrafiken får ett nytt hållplatsläge på Litteraturgatan, mitt för torgstråket. Det blir en viktig knutpunkt för rörelser av olika slag och utformas till ett entrérum för hela området.

Parkeringen i området är i huvudsak samlad till två byggnader, i parkeringshuset söder om Backadalen och i byggnaden för dagligvaruhandel vid torget. Där det är möjligt anordnas kantstensparkering utmed Litteraturgatan och Backadalen samt i anslutning till det norra kvarteret utmed Litteraturgatan. Möjlighet till underjordisk parkering finns i de två bostadskvarteren söder om Backadalen (kvarter H och I). Angöring sker från lokalgatan söder om kvarteren.

plan över gatunät och rörelse

Platser, parker & stråk

Ett antal sammanhängande urbana och gröna rum, i varierande skala och med varierat innehåll, bildar en kedja i nord-sydlig respektive öst-västlig riktning. Dessa platser är i första hand utformade för fotgängare och cyklister vilket innebär att det till stora delar är ett bilfritt område. Där fordonstrafik måste ta sig fram utformas platserna för gångfartstrafik. Den småbrutna planen, de generösa park – och torgstråken och relativt små bostadsgårdar skapar förutsättning för en stadsdel med mycket rörelse, aktiviteter och vistelse i det offentliga rummet. Detta ställer krav på det gemensamma rummets utformning och innehåll och även med vilken omsorg och skötselnivå rummen omhändertas.

Torgstråket, i öst-västlig riktning, är områdets ryggrad. Torgstråket utformas för ett rikt urbant liv. Stråkets utformning skall uppmuntra folk att stanna upp och uppehålla sig i rummet. Torgstråket länkar samman tydliga målpunkter i området från väster till öster, från Entréplatsen /hållplatsen vid Litteraturgatan till Parkstråket med idrottshall och skola.

Parkstråket är ett befintligt stråk i nord-sydlig riktning som utvecklas och förstärks. Det är ett stråk för rekreation, sport, vila och lek för alla åldrar. Parkstråket utformas så att det uppmuntrar till sociala möten och uppehåll. Parkstråket förbinder naturområdet i norr med kulturmiljön runt Backa Västergård i söder.

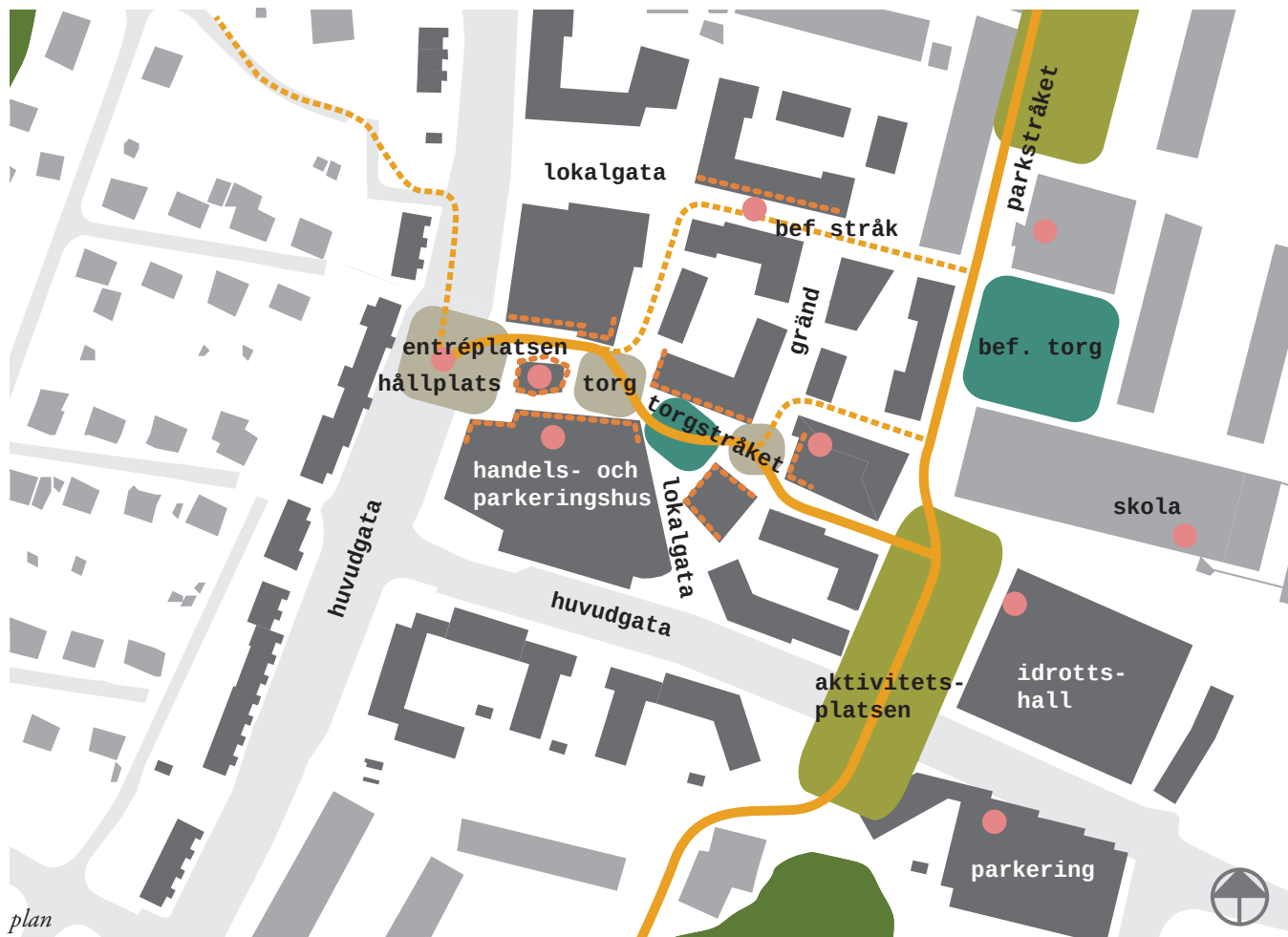

bild: 02landskap

bild: 02landskap

bild: 02landskap

- ..... publik fasad
- målpunkt
- ..... huvudstråk gc
- torg
- parktorg
- park

Funktioner

En serie av stora och små offentliga rum ger plats för olika typer av aktiviteter, uppehåll och möten.

- folkliv/möten
- lek/spontanidrott
- vila/sitt
- handel
- byggnad med offentlig karaktär
- promenad rekreation

plan över funktioner

OFFENTLIGA RUM - OFFENTLIGT LIV

Genom de offentliga rummens utformning, innehåll och karaktär får området sin identitet. En förtätning av bebyggelsen innebär även en förtätning av närhet och upplevelser i det offentliga rummet. Genom att skapa tydliga destinationer och målpunkter i det offentliga rummet skapas en mental karta som underlättar orienterbarheten och stärker identiteten.

- Det offentliga rummet är till för alla och där skall finnas plats för både aktiva och passiva aktiviteter.
- Selma Lagerlöfs torg består av ett nätverk av platser som överlappar varandra i funktion.
- Det är viktigt att det finns en begriplighet och ett flöde i rörelsen över platserna och i stråken. Stråk som vidgas i platser, vyer som öppnas mot målpunkter, siktlinjer som ger hållpunkter.
- De offentliga rummen ramas in av upplevelserika och aktiva fasader med lokaler i bottenplan som kan stödja aktiviteten på platserna.
- Proportionerna mellan platserna och bebyggelsen anpassas så att bästa möjliga ljus- och vindförhållanden uppnås.
- Genom vegetationens placering kan vindutsatta platser skyddas och ett varierat mikroklimat inom en kort sträcka uppnås. Även byggnaderna kan genom sin utformning reducera vinden i området. Byggnaderna kan ytterligare bidra till att förbättra lokalklimatet genom gröna tak och fasader, vilket även ger ett upplevelsevärde till det offentliga rummet.

bild: 02landskap

bild: 02landskap

bild: 02landskap

bild: 02landskap

bild: 02landskap

bild: 02landskap

bild: 02landskap

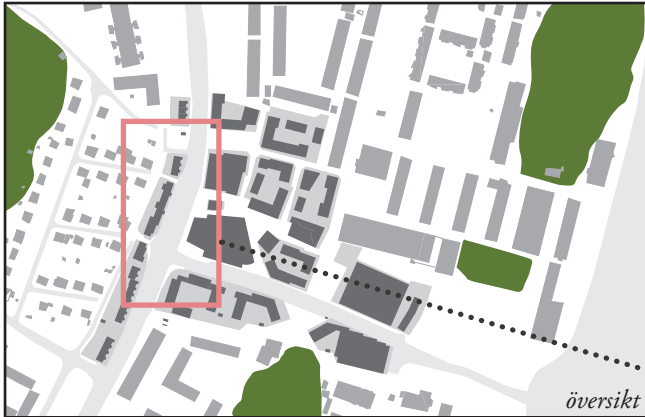

bild: 02landskap

bild: 02landskap

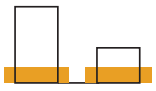

översikt

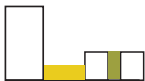
Litteraturgatan

Litteraturgatan utformas som en stadsgata med ett körfält i varje riktning och med ett mittfält för kollektivtrafiken. Östra sidan om gatan förses med dubbelriktad cykelbana. Gatuträd i strikta rader ger en behaglig miljö klimatmässigt och stärker rumsupplevelsen. Valet av träd är viktigt för att ge gatan karaktär. Vid hållplatsen för kollektivtrafik byts den annars kontinuerliga trädraden ut och ersätts av karaktärsfulla träd i grupp som annonserar Entréplatsen/hållplatsen till Selma Lagerlöfs torgstråk. Entréer, öppna/aktiva fasader och kantstensparkering berikar folklivet och ger trygghet till gatumiljön.

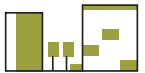
Upplevelserik fasadzon:

ökad detaljeringsgrad i entréplan, entré mot gata/ offentligt stråk/plats, uteplats, förträdgård, offentlig verksamhet, café/restaurant, matbutik, butik

Varierade offentliga rum:

flexibelt, hårdgjort, grönt, sol, skugga, sitta, fika, spana, vila, mötas, variation i bebyggelsens skala och detaljering, samutnyttjande av rummen

Grön karaktär:

gröna väggar, gröna tak, träd, gröna ytskikt, förträdgårdar/uteplatser

Blandade upplåtelseformer - små fastigheter:

offentliga verksamheter, hyresrätter, bostäder, radhus, flerbostadshus, flera fastighetsägare inom samma kvarter

- ↑ ↑ ↑ ↑ entrézon bostäder/lokaler
- publik bottenvåning
- zon med uteplatser/förträdgårdar
- huvudrörelse (trafikslag)
- informell rörelse
- aktivitet
- angöringsplats
- vegetationsvolym
- grön fasad
- solbelyst plats (tid)

planutsnitt över Litteraturgatan

bild: 02landskap

aktiva fasader mot gatan

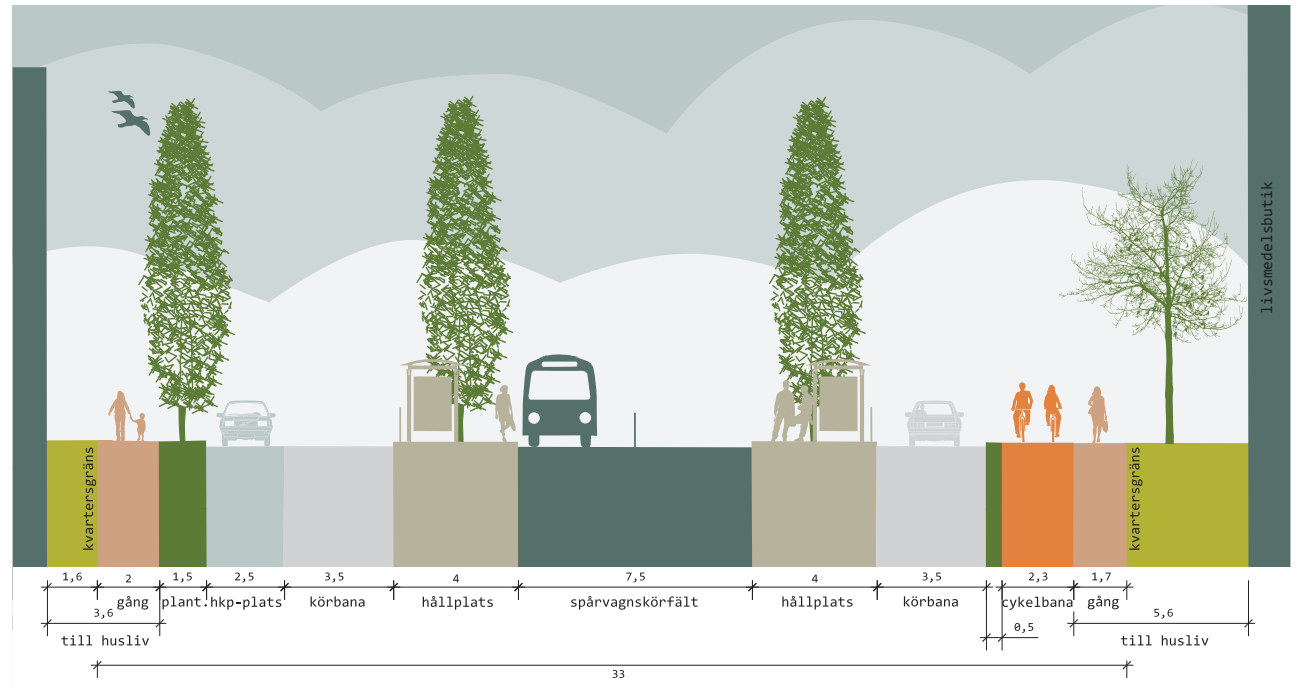
bild: 02landskap

plantering med trädrad skiljer körbana och gångbana

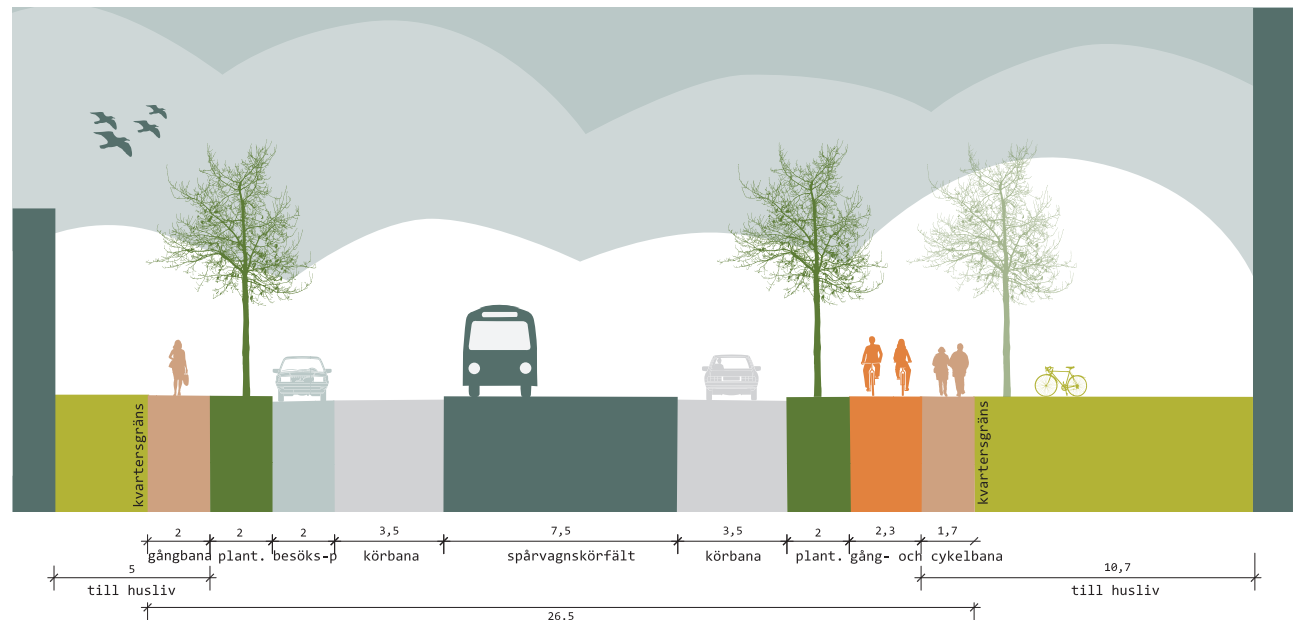

bild: 02landskap

transparens

sektion Litteraturgatan hållplatsen

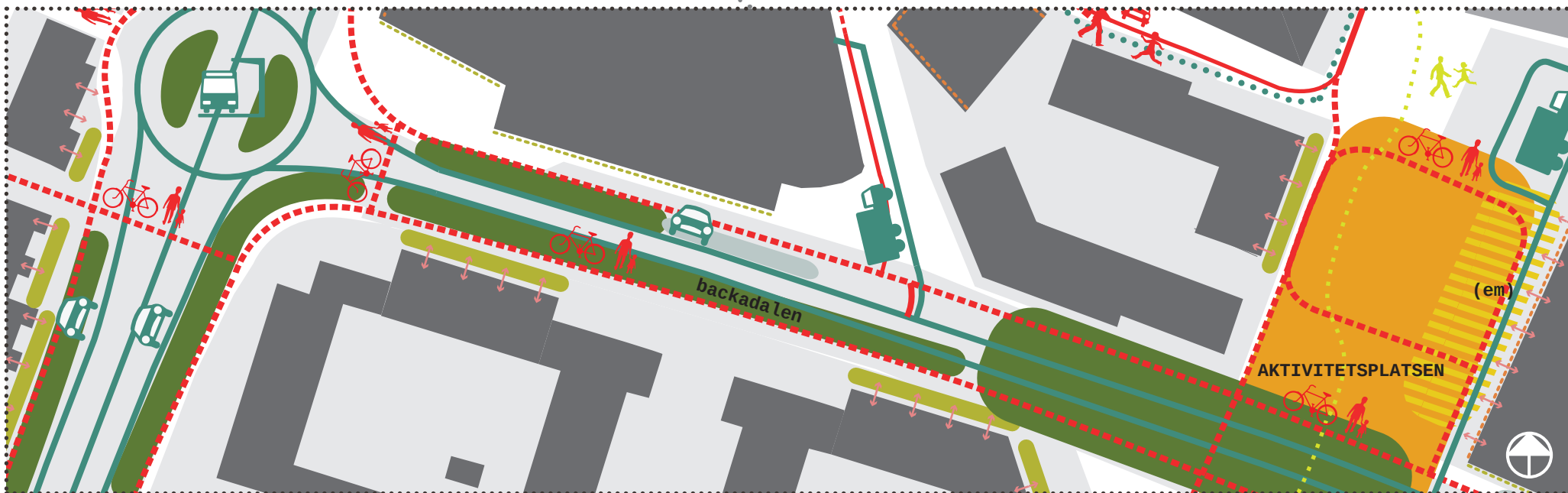
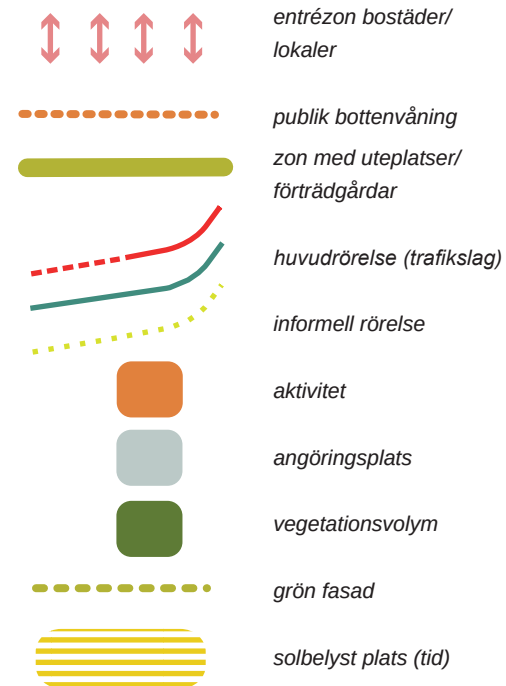
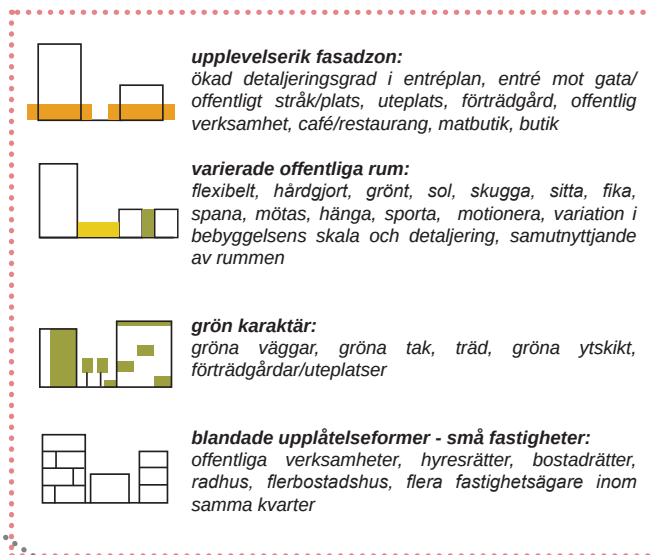

sektion Litteraturgatan söder om cirkulationsplats

Backadalen

Backadalen är en av huvudgatorna. Den utformas som en stadsgata med ett körfält i varje riktning och med dubbelriktade cykelbanor på bägge sidor. Gatan har två olika sektioner. Den östra delen av gatan har en centralt placerad trädad av en större art. Trädens storlek tar upp skalan från det angränsande industriområdet och motorvägen (E6:an).

planutsnitt över Backadalen väster

Där Backadalen korsar det nordsydliga parkstråket utgör den breda mittremsan med sin trädrad en säker passage för GC-trafikanterna som korsar gatan. I gatusektionen vid parkstråket kompletteras den centrala trädraden med två trädrader, en på var sida om Backadalen, för att markera passagen och den gröna platsen, som också fungerar som en entréplats till idrottshallen.

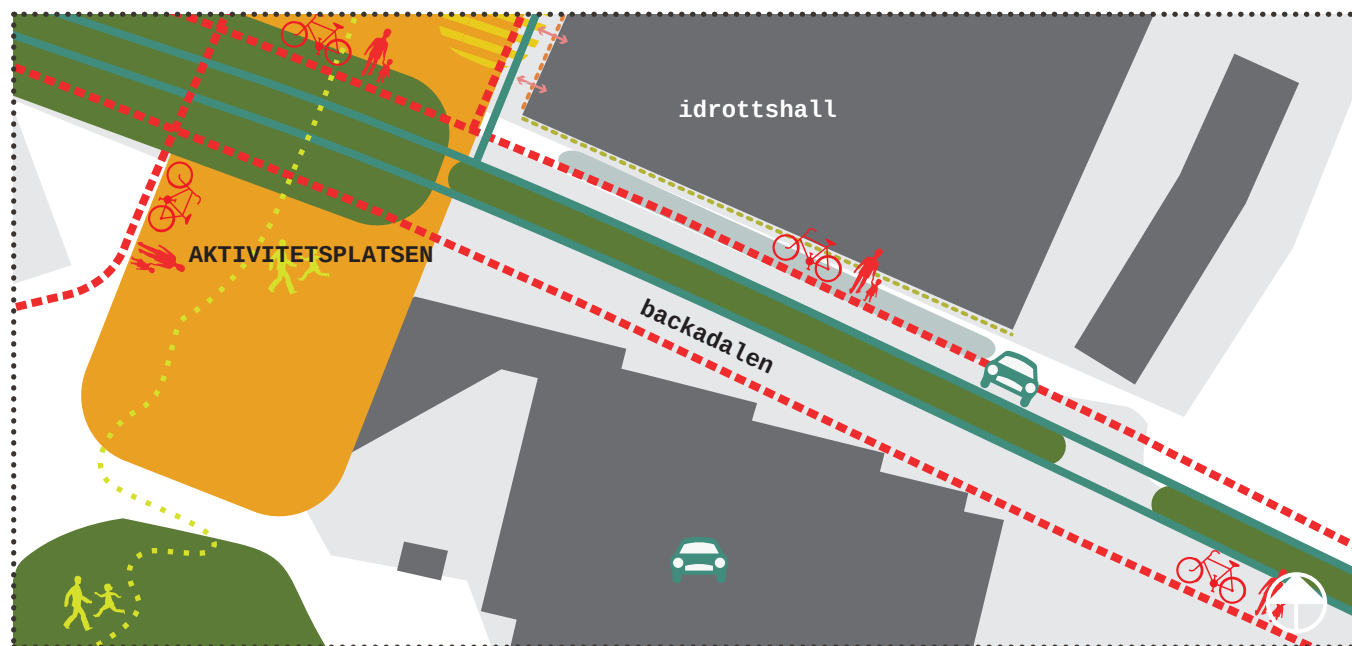
I den västra delen av Backadalen ges gatan ett klassiskt alléuttryck med en trädrad på respektive sida. Valet av gatuträd är viktigt för att ge gatan karaktär och ta upp den varierade skalan i gaturummet. Entréer, öppna/aktiva fasader och kantstensparkering berikar och ger trygghet till gatumiljön.

Från Backadalen sker angöringen för transporter och leveranser av varor till dagligvarubutiken samt angöring till parkeringshuset och idrottshallen.

större träd i bred mittremsa

bild: 02landskap

planutsnitt över Backadalen öster

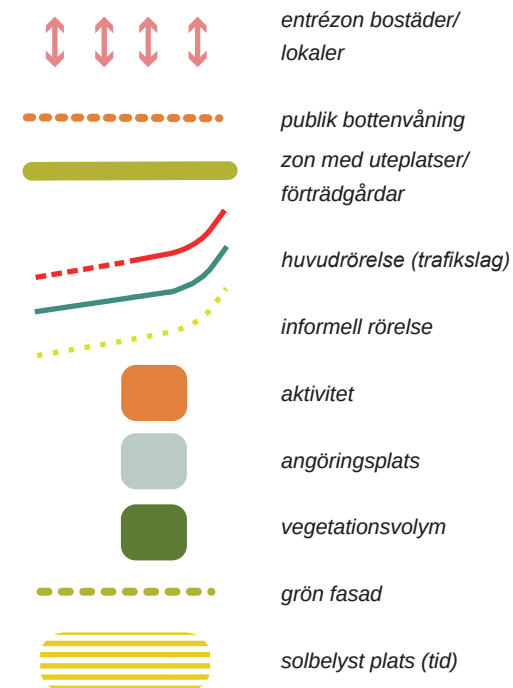

bild: 02landskap

parksträket vandrar ut i Backadalens gaturum

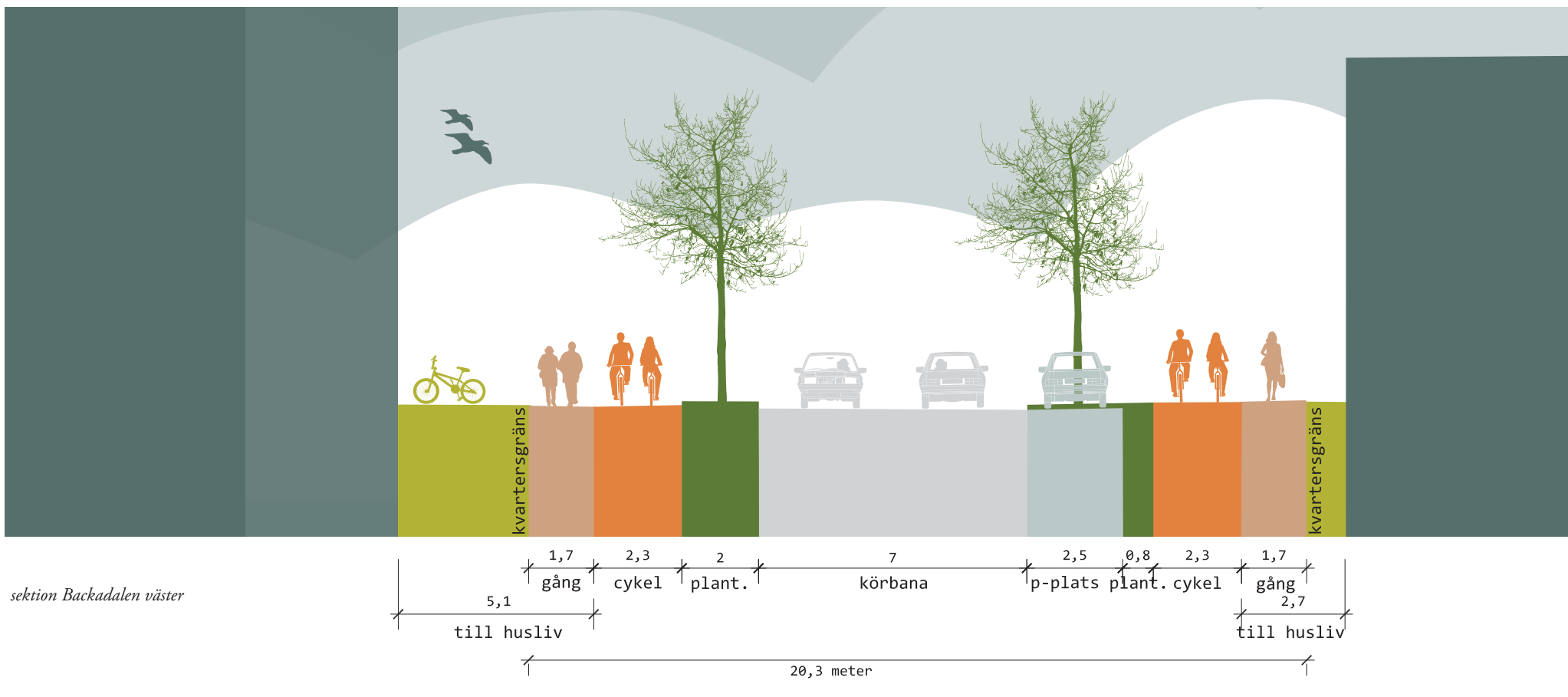
bild: 02landskap

mindre träd på ömse sidor av gatan

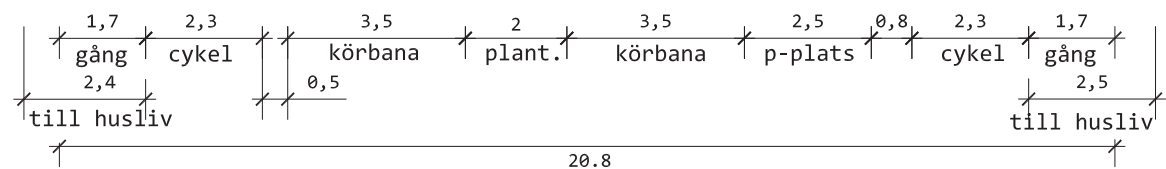
bild: 02landskap

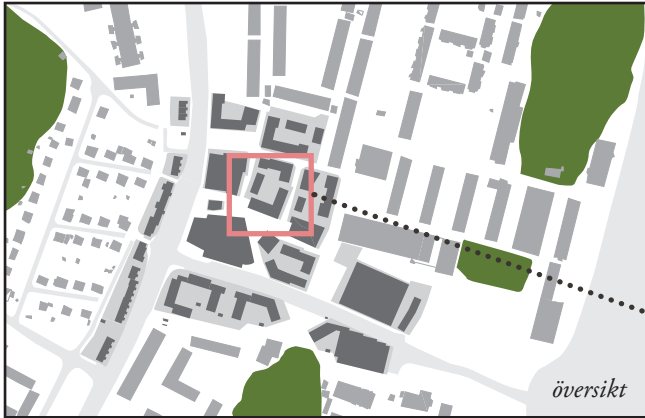
aktiva bottenfasader

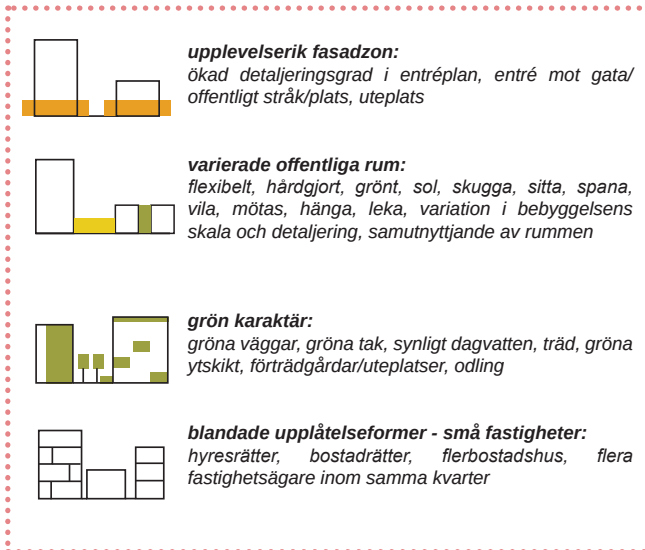
sektion Backadalen öster

Torg/Gränder

Gränderna utformas som gångfartsområde, dvs all trafik sker på de gåendes villkor. Parkeringsmöjligheter finns endast för trafikanter med parkeringstillstånd för rörelsehindrade och får bara ske på anordnade parkeringsplatser på kvarteretsmark. Gångfartsområdet utformas så att det är tydligt att de gående nyttjar hela gatubreddens och att fordonsförarna inte inbjuds att överskrida gångfarten. Bottenvåningarna utformas med huvudentré mot gränden vilket bidrar till ett befolkat gaturum. Zonen mellan byggnaden och det offentliga gaturummet, den

så kallade förgårdsmarken, utformas för de boende. Genom variation av vegetation, dagvattenhantering, cykelparkering och uteplatser berikar förgårdsmarken gatumiljön och gynnar folklivet och därmed tryggheten i området. Bredden för förgårdsmarken är väl tilltagen för att skapa variation i gatumiljön. Där det är möjligt förläggs det bredaste måttet på den sida med bäst solförhållanden för att uppmuntra till uteplatser och odling. Det skall vara tydliga gränser mellan den privata och offentliga miljön, men med visuell kontakt. Träden placeras på allmän plats där kommunen är huvudman. Eftersom gatubredden varierar planteras träden där gatan är som bredast. Detta innebär att gatuträden kommer att förekomma sporadiskt i gränderna och i sin placering ge karaktär till gatan.

bild: Eresus Arkitekter

aktiva förträdgårdar

sektion gränd

bild: efem arkitektkontor

mjuk övergång mellan ute och inne

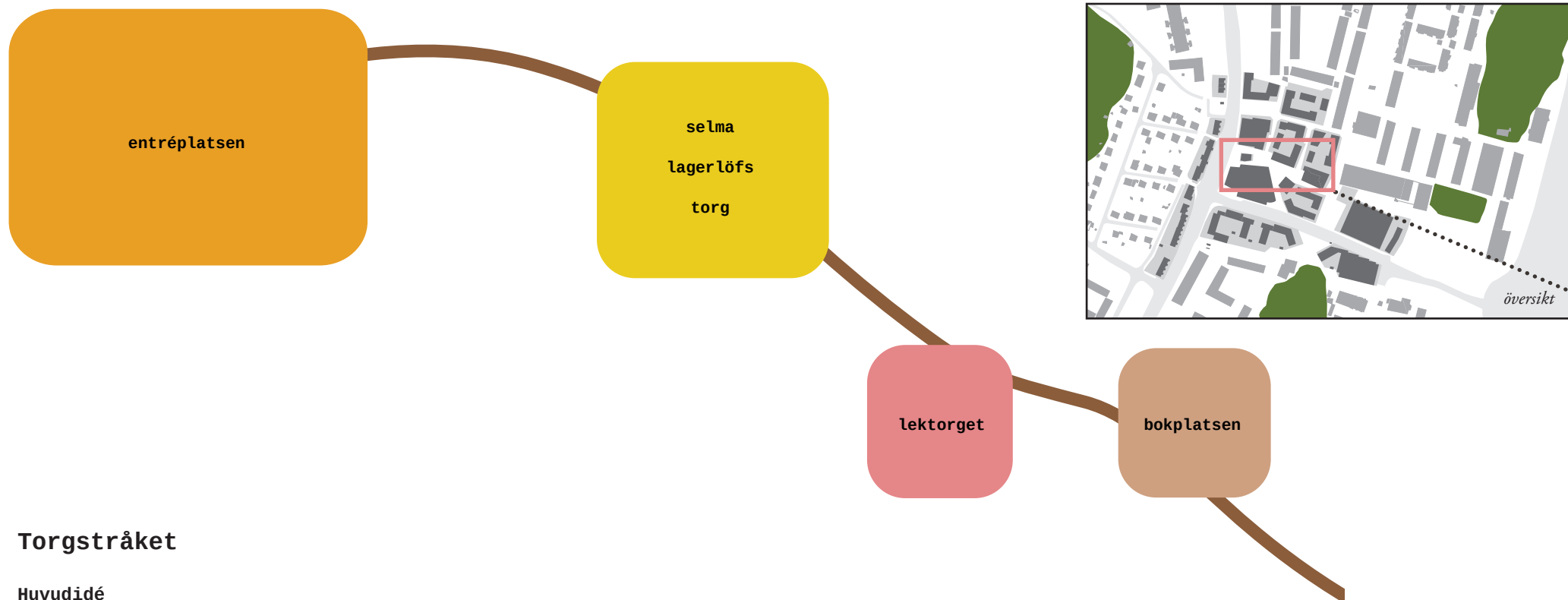
bild: 02landskap

gröna förträdgårdar

bild: 02landskap

livet vänder sig ut mot gränderna

Torgstråket

Huvudidé

Torgstråket består av en sekvens av platser med olika innehåll och utformning. Platsernas namn ger en anvisning om platsens och omkringliggande offentliga byggnaders innehåll: Entréplatsen, Selma Lagerlöfs torg, Lektoraget och Boktorget.

Fasadzonerna i bottenplan görs upplevelserika och aktiva genom transparenta bottenvåningar och välkomnande entréer till offentliga verksamheter, bostäder och handel. För att möta upp den mänskliga skalan i bebyggelsen är detaljeringen av fasaderna och omsorgen om materialet som störst i de nedersta våningarna. På den norra sidan av torget, där det är mest gynnsamma solförhållandena, uppmuntras uteserveringar.

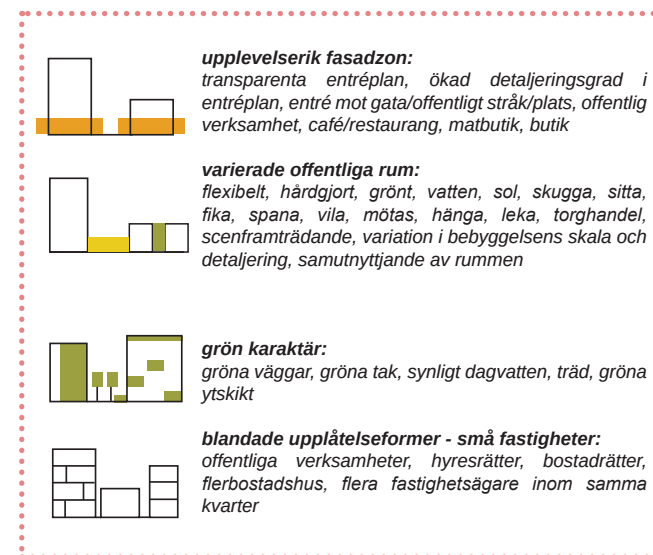
I torgstråket tillåts angöringstrafik på de gåendes villkor samt leveranser till verksamheter. Den låga hastigheten och utformningen av stråket skall ge möjlighet för barn, ungdomar

och vuxna att röra sig fritt och ostört i det gemensamma vardagsrummet. I anslutning till Boktorget övergår den bilfria zonen till gångfartsområde där fordonstrafik är tillåten men på de gåendes villkor.

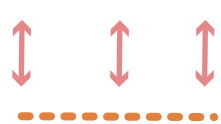
bild: 02landskap

i torgstråket vandrar serveringar och aktiviteter ut i rummet

planutsnitt över torgstråket

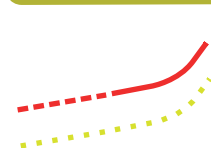

entrézon bostäder/
lokaler

publik bottenvåning

zon med uteplatser/
förträdgårdar

huvudrörelse (trafikslag)
informell rörelse

aktivitet

angöringsplats

vegetationsvolym

grön fasad

solbelyst plats (tid)

bild: 02landskap

ett enhetligt golv spanner från fasad till fasad

bild: 02landskap

på Selma Lagerlöfs Torg lämnas utrymme för torghandel

bild: 02landskap

träddungar lockar blicken vidare

bild: Ersetus Arkitekter

byggnad ihop med torg

bild: 02landskap

nivåskillnader skapar dynamik och riktning längs stråket

bild: efem arkitektkontor

gott om angöringsplatser för cykel integreras i gestaltningen av stråket

Material och gestaltningsidé

Torgstråket är välmöblerat, både med formella och informella bänkar och sittkanter, urbana lekskulpturer samt cykelparkering, mm. Det finns möjlighet att sitta i sol eller skugga, i grupp eller enskilt. Genom att ge de olika rummen och de omkringliggande byggnaderna varierat innehåll lockas olika människor till uppehåll och vistelse i stråket.

För att tydliggöra det gemensamma rummet spanner ett golv – en enhetlig och karaktäristisk markbeläggning från fasad till fasad. Upphöjda ytor ger platserna identitet men skapar också mindre rumsligheter med informella sittkanter. Vegetationen består av karaktäristiska träd som är organiserade i grupper för att skapa varierade mikroklimat i stråket. Trädgrupperna placeras strategiskt i förhållande till siktlinjer och hållpunkter. Från gränderna och lokalgatorna blir trädgrupperna ett fondmotiv och i torgstråket leder de blicken och rörelsen vidare. I anslutning till trädgrupperna och vid entrézoner finns cykelparkeringar.

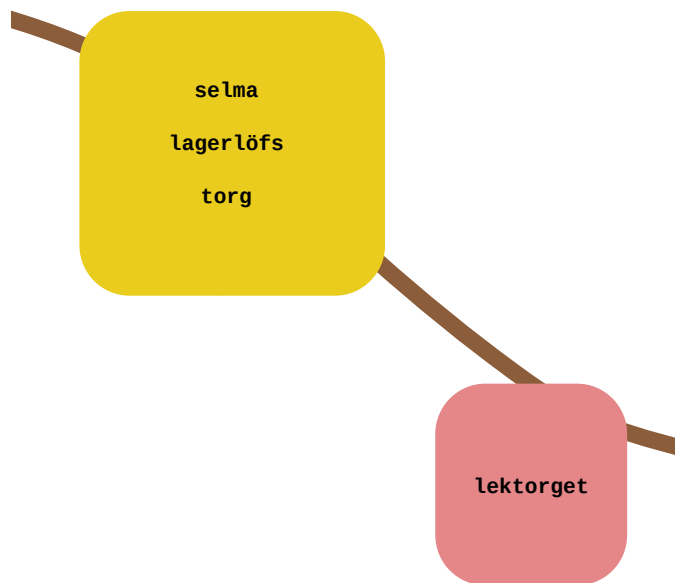
Lägre blommande träd återkommer i mindre grupper tillsammans med fasta möbler för att skapa små intimare rum.

bild: 02landskap

små gröna platser bryter av det enhetliga golvet

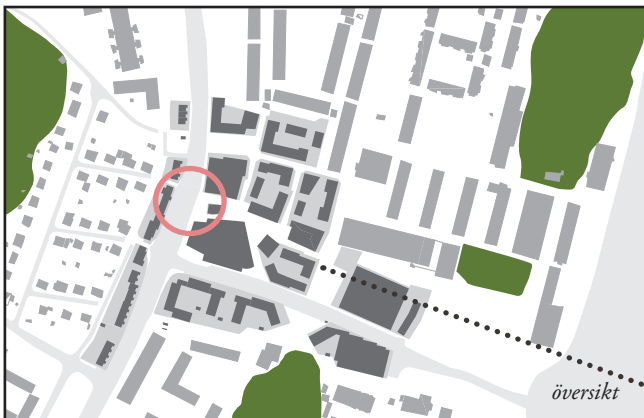

sektion torgstråket, selma lagerlöfs torg

sektion torgstråket, lektorget

Entréplatsen/Hållplatsen

Hållplatsområdet utformas som en tydlig entréplats till Selma Lagerlöfs torg. Entréplatsen gestaltas så att det är god visuell kontakt över Litteraturgatan och att man uppfattar gatan och hållplatsen som ett rum som spänner från fasad till fasad. Entréplatsen är den första platsen i väster, i en sekvens av platser, som tillsammans bildar torgstråket, vilket avslutas i öster i Aktivitetsplatsen. Vid hållplatsen planteras träd med tydlig karaktär och som avviker från övriga gatuträd utmed Litteraturgatan. Detta för att annonsera och ge platsen ett eget uttryck och en tydlig identitet i relation till det övriga gaturummet.

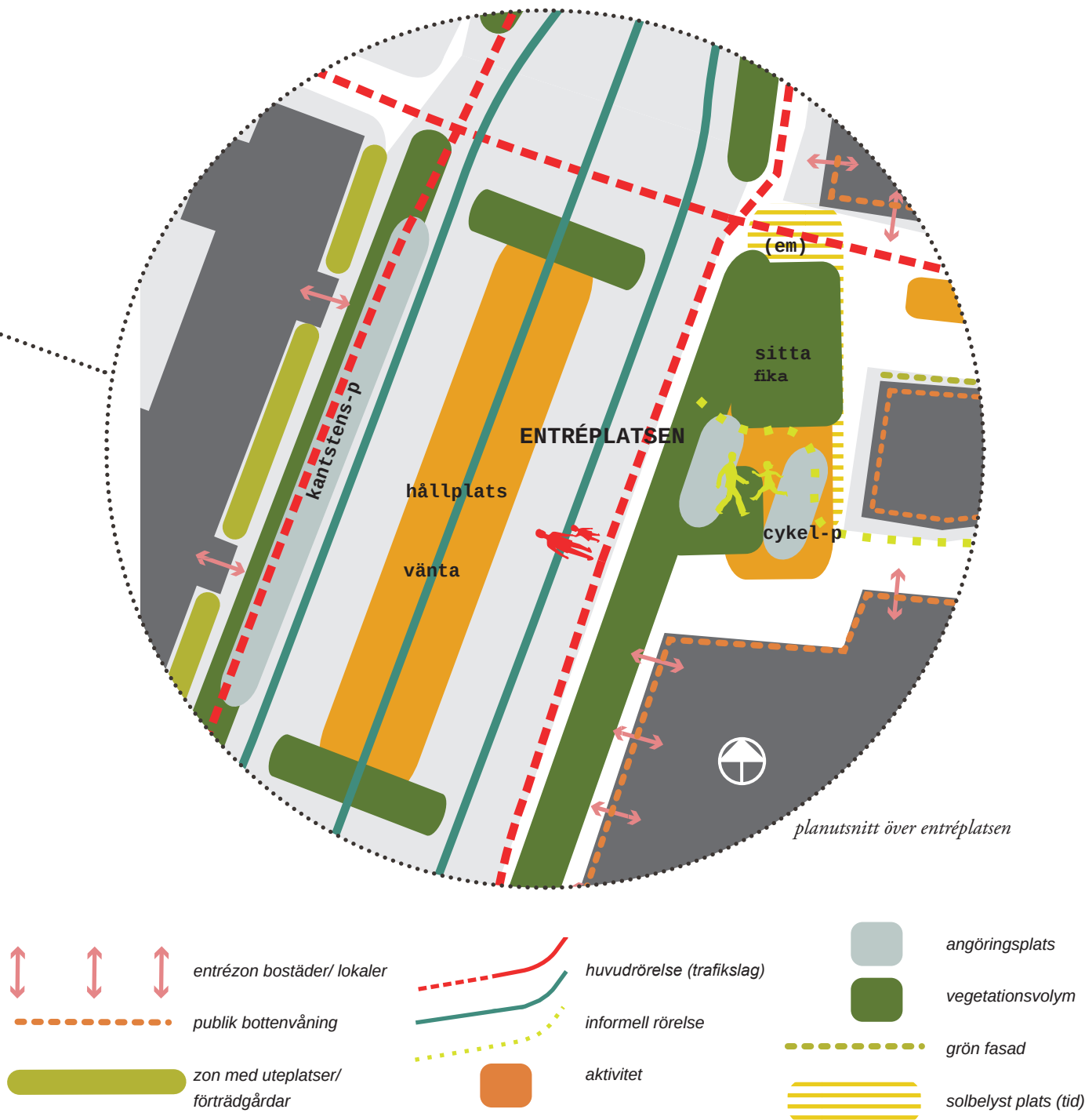
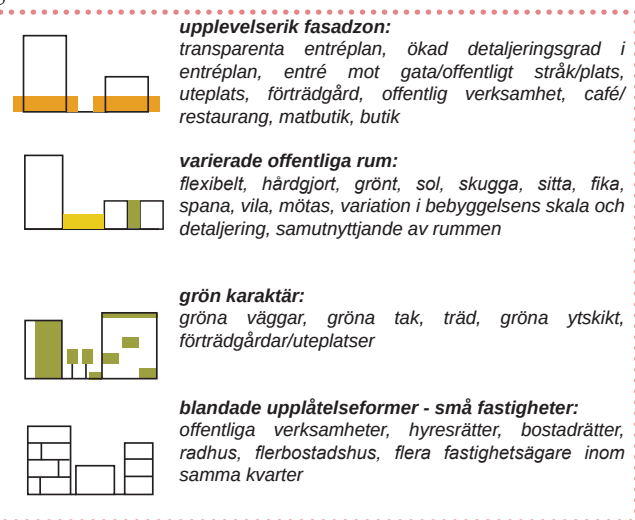

bild: 02landskap

karaktärsträd markerar entréplatsens läge

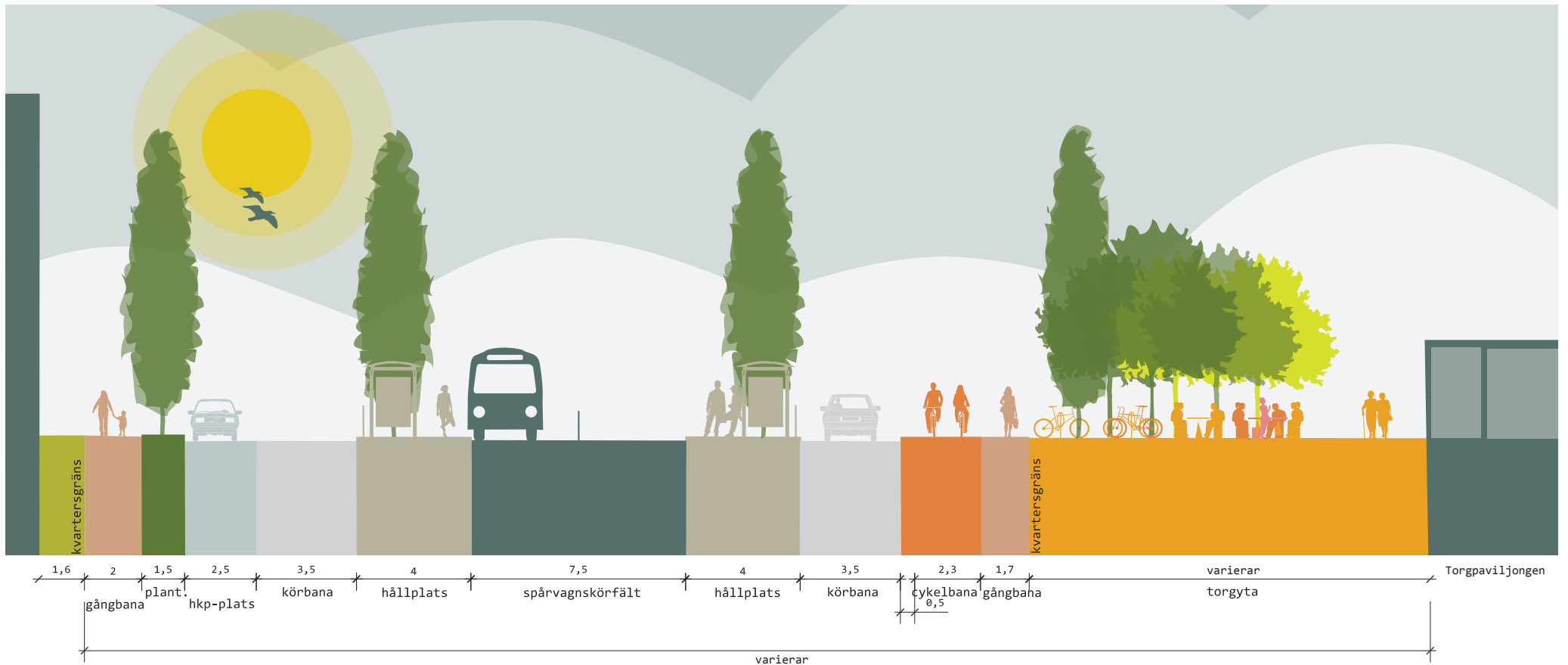
bild: 02landskap

angöring för cykel i grus under träd

bild: 02landskap

servering under trädkronor

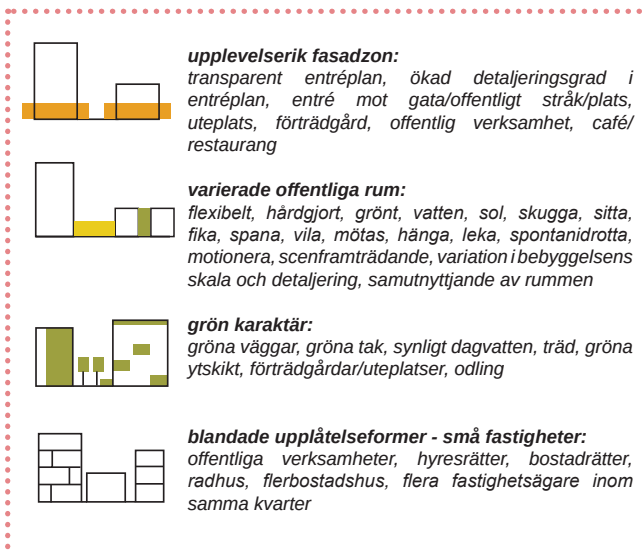
sektion genom entréplatsen med hållplatsen

Parkstråket

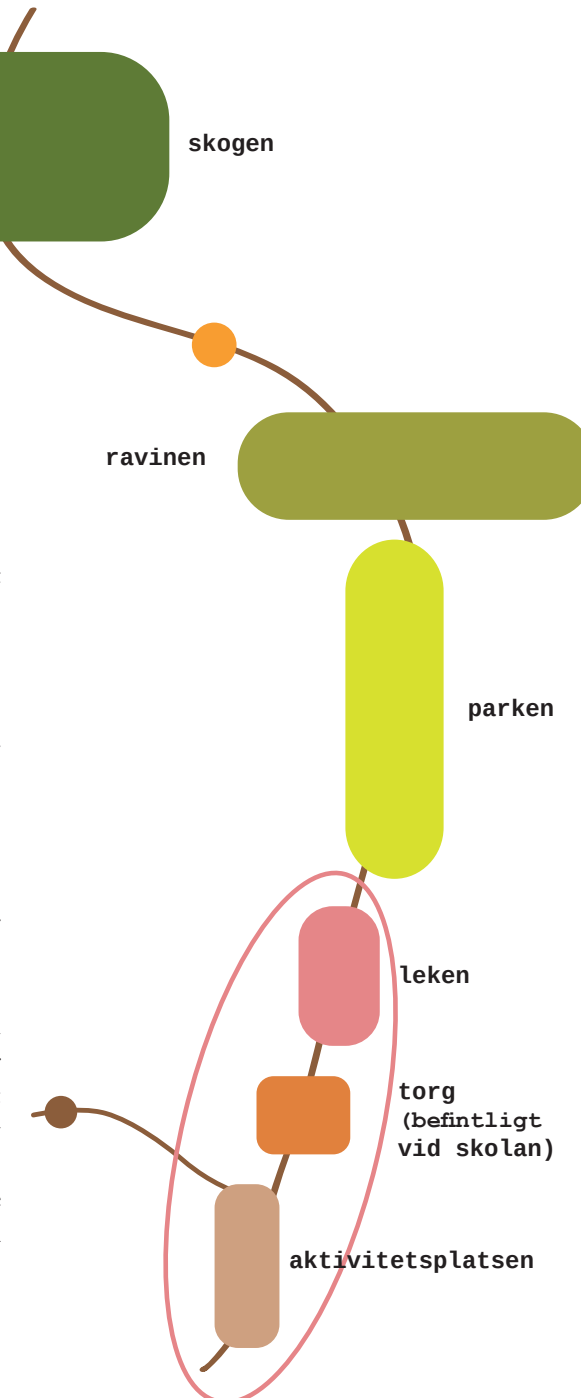
Parkstråket är ett befintligt etablerat stråk som sträcker sig från berget i söder till naturområdet i norr. Idag är parkstråket slitet och relativt outnyttjat. Genom förtätningen av området kommer trycket att öka på de offentliga rummen och det finns då en möjlighet och ett behov av att artikulera och förstärka de olika rummens utformning och innehåll, så att alla målgrupper tillgodoses.

Av de delar av parkstråket som berörs i detta kvalitetsprogram, dvs Aktivitetsplatsen, Torget vid skolan och Lekplatsen, är det bara Torget som är en etablerad plats idag.

Aktivitetsplatsen och Torgets västra sida är gångfartsområde. Via Aktivitetstorget angörs idrottshallen och skolan. För att parkstråket skall aktiveras och upplevas tryggt är det viktigt hur bottenvåningarna utformas mot stråket. Idrottshallens bottenplan bör ha transparenta fasader och välkomnande entréer. Det är viktigt att idrottshallen får en välkomnande fasad eftersom den är ett fondmotiv för torgstråket. Bostadshusen på västra sidan av parkstråket förses med entréer och förgårdsmark mot parkstråket.

De olika platserna utmed parkstråket får olika karaktär och innehåll vad det gäller vegetation och utrustning. Från mer urbant anlagd parkutformning i söder till ett mer vilt naturligt parkrum i norr. Målet är att skapa platser för olika typer av aktiviteter, uppehåll och möten. Platserna utformas så att det finns något för alla åldrar och målgrupper. Därmed ökas inte bara den biologiska mångfalden i området utan även den sociala hållbarheten.

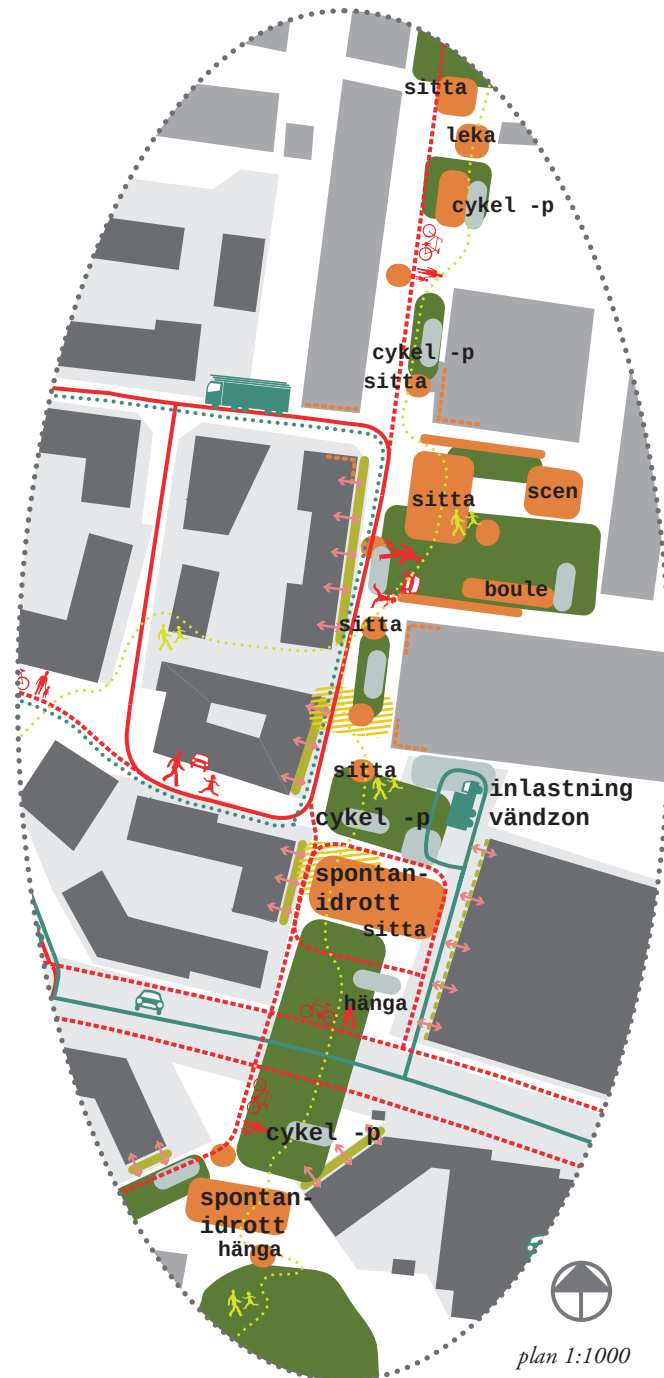
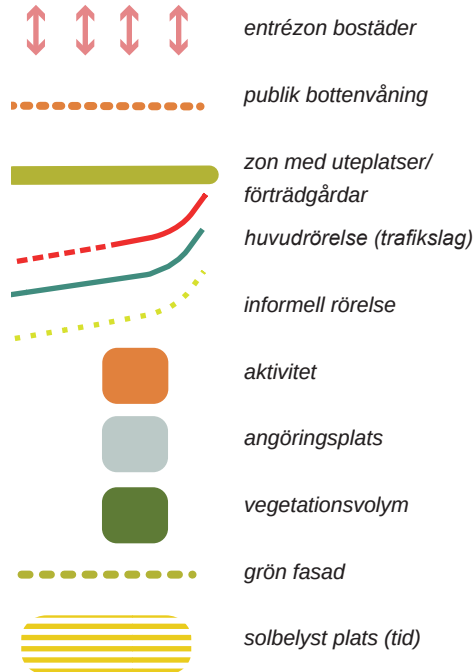

bild: 02landskap

dagvatten skapar möjligheter till lek i parkstråket

Aktivitetsplatsen sträcker sig över Backadalen och kopplar ihop Kyrkäberget i söder med det övriga parkstråket i norr genom en karaktäristisk markbeläggning och blommande trädrader.

Aktivitetsplatsen är ett mer urbant parkrum som lockar äldre barn och ungdomar till vistelse och aktivitet.

Platsen fungerar även som entré och angöring till skolan och idrottshallen. Här kan skolans och idrottshallens aktiviteter vandra ut och spontansporter ta plats i form av tex streetbasket och parkour.

Det befintliga **Torget** utvecklas till en tydlig plats för möten och vistelse. Här kan man slå sig ner på en bänk i sol eller skugga. Det finns utrymme för att umgås i grupp eller sitta i ensamhet och beskåda folklivet. Här finns även plats för en scen.

Leken är en smalare rumssekvens av parkstråket som ligger skyddat från fordonstrafik. Utformningen är anpassad till de mindre barnen. Dagtid kan förskoleverksamheten som ligger i anslutning till platsen samutnyttja den och på så sätt utvidga sina lekmöjligheter.

bild: 02landskap

platser med lek dyker upp i parkstråket

bild: 02landskap

leken är av skiftande karaktär för att passa barn i olika åldrar

bild: 02landskap

striktadungar av träd i grus ger ett grönt torg i parkstråket

bild: 02landskap

i stråket skapas en scen för dans, musik, teater m m

bild: 02landskap

aktivitetsplatsen kan bli en plats för unga

bild: 02landskap

på aktivitetsplatsen skapas utrymme för gatusport/spontanidrott

leken

torget

aktivitets-
platsen

bild: 02landskap

käraktärsträd skapar identitet i området

bild: 02landskap

grön vägg avgränsar kvartersmarken

bild: 02landskap

rum för vila

VÄXTLIGHET I OMRÅDET

Växtlighet i gatumiljön

Vegetationen är en av stadens grundläggande byggstenar. Vegetationen främjar människans välbefinnande och hälsa, den gynnar också faunan.

Vegetationen ger identitet och karaktär till området. Genom att välja rätt växtlighet till respektive miljö fungerar det gröna som strukturerande och orienterande element i staden.

I lokalgatorna och i gränderna avsätts utrymme till förgårdsmark som med fördel för miljön kan användas för grönska i form av trädgårdar och för att rymma fasadgrönska.

I parkstråket utvecklas olika typer av vegetationsmiljöer/ biotoper som avlöser varandra och som ger en ekologisk mångfald och variation i stråket.

Torgstråket och i huvudgatorna får träden och de gröna fasaderna en viktig roll för klimatet och som strukturerande samt karaktärsskapande element.

Dagvatten

Dagvatten bör ses som en resurs i hela området och utnyttjas för att skapa intressanta miljöer i ett biologiskt och upplevelsemässigt perspektiv. Genom regnträdgårdar, gröna tak och genom att minska de hårdgjorda ytorna på kvartersmarken och i det offentliga rummet kan dagvattnet fördröjas inom området, vilket är bra för recipienten Göta älv.

Odling

Odling bör uppmuntras på kvartersmark men även i parkstråket där det är möjligt. Odling berikar upplevelsen av området och skapar möjlighet för möten och gemenskap.

bild: 02landskap

komplementbyggnad med grönt tak

bild: 02landskap

grön fasad

bild: 02landskap

odling på gård eller i park

bild: 02landskap

grön vägg

bild: 02landskap

kreativt sätt att synliggöra vatten

bild: 02landskap

dagvattenhantering med mervärde

BEBYGGELSE

Klimatsmarta byggnader

Kommunens miljöprogram och byggherrarnas kunskap och ambitioner skapar förutsättningarna för områdets miljöprofil. Taken bör utformas och riktas så att de inte begränsar möjligheten till solutnyttjande nu eller i framtiden. Gröna tak kan vara lämpliga för fördröjning av dagvatten. Material och färger ska ha en lång hållbarhet. Konstruktioner ska utformas så att de tål fuktig luft och så att ofrånkomliga föroreningar inte syns. Fasader och tak bör utformas så att de bromsar vindens framfart och hejdar vattnets intrång. Vi måste bygga för mer extremt väder i framtiden. Bekväm sortering av avfall i lägenheten och kvarteret ska finnas.

bild: 02landskap

solpanel

bild: 02landskap

takvegetation

bild: 02landskap

solpanel

bild: 02landskap

grästack

bild: efem arkitektkontor

solceller som räcke

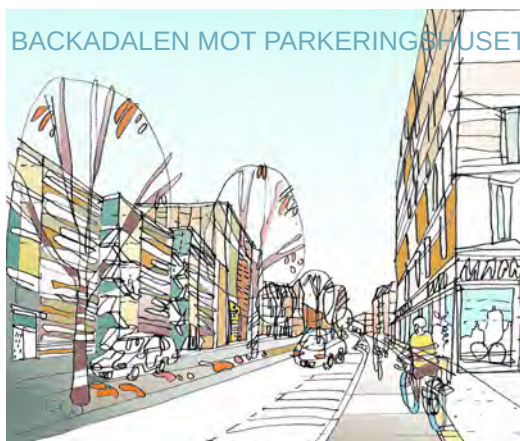

Karaktär - utformning

Planen ger de olika byggherrarna frihet när det gäller husvolym och materialval. Skalan på de största kvarteren bör brytas ner till en mänsklig skala. Helhetsverkan är viktig, men för upplevelsen i torg och gaturum är utformningen av en byggnads bottenvåning viktigast. Fina dimensioner, gedigna material, robusta detaljer i ögonhöjd ger förutsättningar för en uppskattad stadsdel. Utstickande balkonger och skärmtak ges undersidor som bidrar positivt till det offentliga rummet. En varierad fönstersättning med olika bröstningshöjder som markerar olika funktioner kan också vara ett sätt att artikulera gaturummet. Med färger, materialbehandling, belysning och konstnärlig utsmyckning kan en intressant och på samma gång vardaglig miljö formas. Även taklandskapet bör planeras med omsorg.

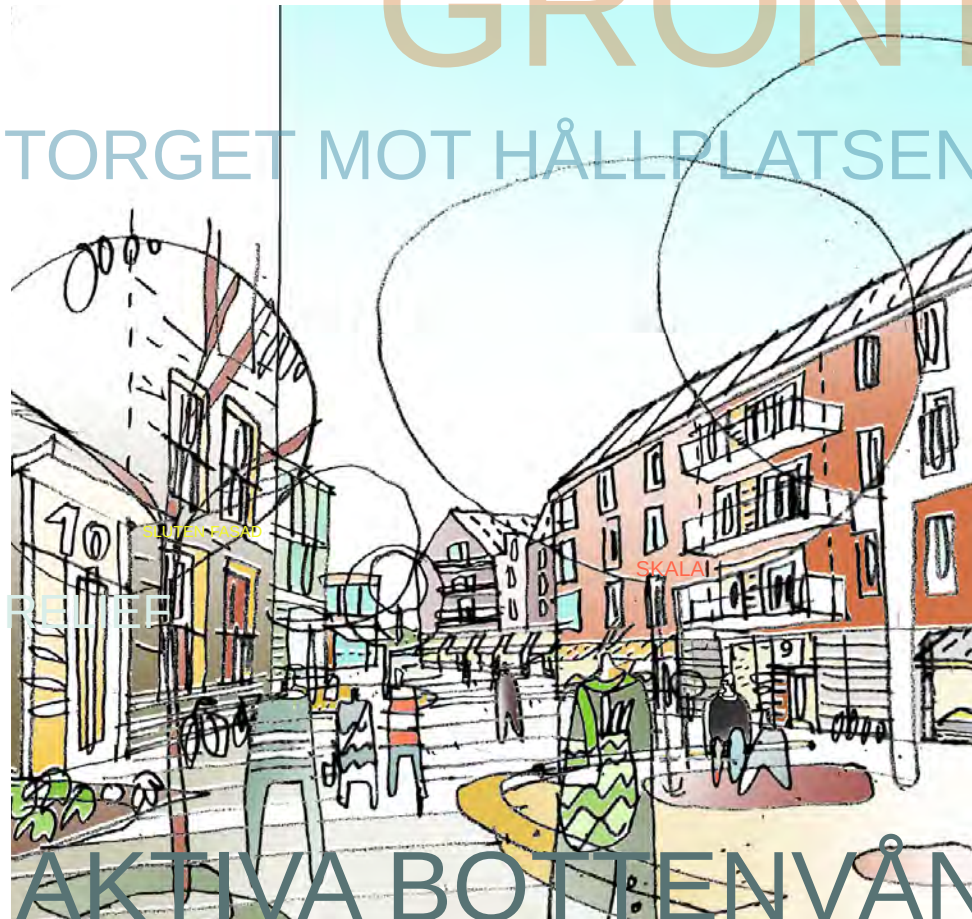
Relation hus-gata

Lokaler för butiker, verksamheter eller bostadskomplement insprängda i bottenvåningarna kan bidra till en trygg och stimulerande miljö. Kontakten mellan människor i byggnader, på uteplatser och balkonger och andra på gatan, på torget eller i parken kan underlättas med gestaltning. Men människors behov av integritet och avskildhet samt säkerhet mot stöld och intrång måste också beaktas. Den förgårdsmark på kvartersmark som kommer att finnas kan utnyttjas för att skapa en balans mellan olika sociala och personliga behov. Mötet mellan byggnaderna och gaturummet bör utformas så tydligt att förbudsskyltar och förmaningar så långt möjligt kan undvikas.

Bildmaterial framtaget av Erséus Arkitekter

Bildmaterial framtaget av Erséus Arkitekter

Idrottshuset

En stor och spännande byggnad som egentligen är ett kvarter. Byggnaden är en stadsmässig idrottshall med levande fasader i form av studentbostäder med publika lokaler i bottenvåningen. De boende får tillgång till en skyddad innergård ovanpå idrottshallen. Byggnaden ska vara ett tillskott för Skålltorpsskolan med sin idrottsfunktion men inte hindra solinstrålning på skolgården. Byggnaden blir därför som högst mot Backadalen och trappar av mot norr. Byggnaden ska upplevas som ett tillskott i grönskapet och med en generös entré och en bred utomhustrappa mot väster skapas en mötesplats för de yngre i kvällssolen.

Den stora byggnadens skala bryts ner med en tydligt markerad bottenvåning som bör vara öppen och aktiv för att bidra till trygghet på Backadalen. Det blir i första hand verksamheter kopplade till idrottshallen som gym och omklädningsrum samt förråd, cykelparkering och entréer till bostäderna. Mer publika lokaler för café, butik och liknande bör placeras i hörnlägen.

Idrottshuset kan också bidra till trygghet i parkeringshuset på andra sidan gatan om detta används för parkering vid kvällsaktiviteter. Trapphus och korridorer som går ut i fasad är naturliga sätt att dela in fasaderna i mindre fält och bryta ner skalan. Byggnaden kan i viss mån efterlikna ett kvarter med flera mindre byggnader. Den högsta fasaden, mot Backadalen, kan delas in ytterligare med en markering eller indragning av den översta våningen.

Naturmaterial och spel med transparens och täthet kan hjälpa till att göra byggnaden till ett intressant tillskott i stadsbilden.

Riktlinjer för gestaltning:

- Aktiva fasader med bostäder och verksamheter
- Tydligt markerad bottenvåning med öppen och offentlig karaktär
- Innergård ovanpå idrottshallen
- Indelning av fasaden

bild: Keywe

bild: Erséus Arkitekter AB

bild: SBK

bild: Erséus Arkitekter AB

Centrumkvarteret

Ett komplext kvarter med olika funktioner där en tydligt markerad bottenvåning kan vara ett starkt sammanhållande drag. Livsmedelsbutikens fasad ska vara uppglasad mot torget där också entrén ska finnas. En genomsiktig glasfasad där man ser in i butikerna respektive ut på torget ger trygghet och liv åt torget, och lyser upp när det är mörkt ute. Förbutiker med egen entré kan ge liv på torget och möjlighet till enklare uteservering.

Parkeringsdäcken på plan två till fyra ska ha en transparent men tydlig fasad som samspelar med bostadskvarteren och definierar torg- och gaturum. Taket utgörs delvis av det översta parkeringsdäcket, delvis av en pergola som kan "rinna" ner och bilda gröna fält i fasad. För att hålla ner höjden och släppa in sol på torgstråket medges bara två plan med parkering direkt mot torget. Denna del får ett grönt tak (sedum eller liknande) istället för parkeringsyta. God belysning och omsorgsfull ljussättning ger trygghet. Skymda platser där någon kan gömma sig ska inte finnas på parkeringsdäcken eller utanför byggnaden.

Mot Backadalen finns infart och ramper till parkeringsdäcken. Ramperna bör utformas tydligt men diskret. Från Backadalen kör också lastbilar med varor till livsmedelsbutiken. Lastkajen finns inne i byggnaden. Butiksentré samt öppningar till lastkaj och rum för restavfall bör smälta in i fasaden. Fasaden mot Backadalen kan bli intressant med en omsorgsfull och detaljerad gestaltning och inslag av grönska. Mot Litteraturgatans stora gaturum avslutas kvarteret med ett femvåningshus för centrumändamål och vård. Byggnaden ansluter till övriga bostads- och verksamhetshus kring torget. Bottenvåningen ska vara så öppen som möjligt och bidra till att ett sammanhållet centrumkvarter skapas. Många boende vid torget kommer ha utblickar mot kvarteret. Med en omsorgsfull gestaltning kan centrumkvarteret bli ett intressant blickfång.

Riktlinjer för gestaltning:

- Tydligt markerad bottenvåning runt hela kvarteret
- Uppglasade butiksfasader mot torget
- Flera entréer till handelshuset
- Transparent fasad på parkeringsdäcken
- Grönt tak

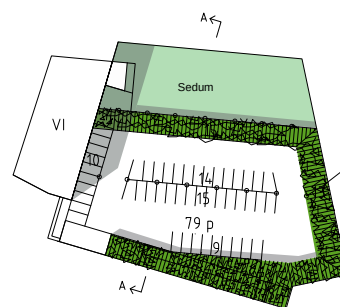
bild: Erséus Arkitekter AB

bild: 02landskap

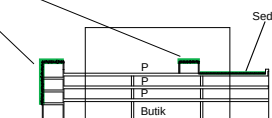

bild: Erséus Arkitekter AB

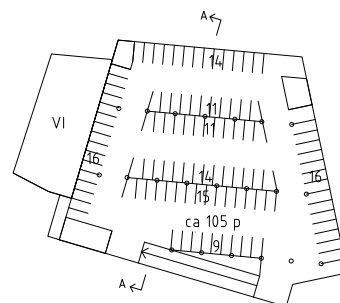

PLAN 4

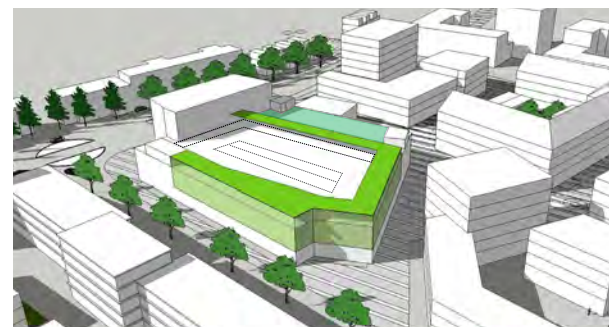
Pergola

Sektion A-A

PLAN 2 och 3

principfigurer, kvarter D: Erséus Arkitekter AB

Kvarter Q

Beroende på hur parkeringen löses i området kan hela eller delar av detta kvarter nyttjas för parkering eller bostäder enligt nedan.

- Parkering i hela kvarteret

Med en omsorgsfull gestaltning kan parkeringshuset bli ett intressant rumsskapande element som samspelar med idrotts-huset på andra sidan i Backadalens gaturum. Fasaderna bör vara transparenta för att ge trygghet. Skalan på parkeringshuset bör brytas ner genom horisontell eller vertikal indelning, förskjutning av fasadliv eller färger. Det ska finnas flera välstuderade och inbjudande entréer som är väl upplysta när det är mörkt ute. Trapphusen bör ligga i fasad och vara genomsiktliga så att den som rör sig här har kontakt med de som rör sig på gatan utanför. Omsorgsfull ljussättning och god belysning ger trygghet. Växtlighet på fasaden kan ge byggnaden en intressant karaktär och göra att den upplevelsemässigt ansluter till Kyrkåsberget. Skynda platser där någon kan gömma sig ska inte finnas i byggnaden eller utanför.

- Bostäder ovanpå P-hus

Parkeringshuset kan också bli ett kvarter bestående av 2-3 parkeringsdäck med bostäder och gårdar ovanpå. Bostadshusen ska vara integrerade med p-däckens volym. Bostadshusen kan vara lamellhus med gavlar och trapphus mot gatan. Mellan gavlarna blir det då glas som bullerskydd för gårdarna. Husgavlar och trapphus fortsätter ner till mark och integreras med parkeringsdelen. Bullerskärmarna av glas kan också gå ner helt eller delvis och bli en del av parkeringsdäckens fasad.

- Bostadskvarter underbyggt med garage

Kvarteret kan också bli ett bostadskvarter i fem våningar med underbyggt garage med parkering för bara det egna kvarteret. Kvarteret skall då ansluta till övriga nya kvarter i området, genom att samma utformningsprinciper avseende takvinkel, placering mm. tillämpas.

Riktlinjer för gestaltning:

- Transparenta fasader
- Flera entréer med god belysning
- Upplysta trapphus i fasad
- Inga skynda vrår

bild: Erséus Arkitekter AB

bild: Erséus Arkitekter AB

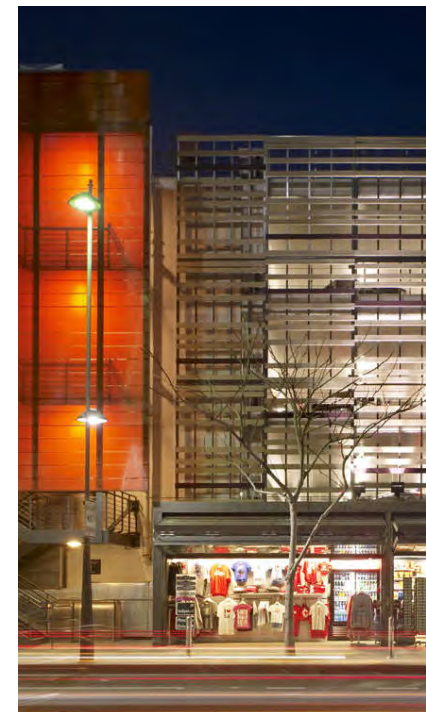
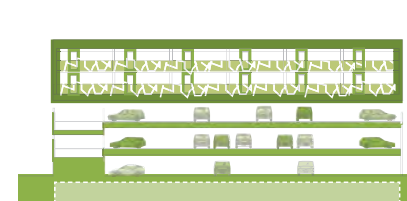

bild: Brooks + Scarpa Architects, fotograf: John Edward Linden

Exempel: Parkering 5 våningar samt parkering på tak, totalt 420 p-platser

Exempel: Parkering 3 våningar och ev. i garage ca 300 p-platser och ovanliggande bostäder i 2 våningar, ca 2400 m² BTA

Exempel: Bostäder i 5 våningar ca 6000 m² BTA med tillhörande underjordisk parkering, ca 40 p-platser. Ev. aktuellt vid P-köp och underjordiskt garage i H och I.

principsektioner, kvarter Q: Erséus Arkitekter AB